

УДК 342.96

*Олександр Анатолійович Банчук,
старший науковий співробітник відділу
проблем державного управління та адміністративного права
Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України,
кандидат юридичних наук
ORCID: 0000-0002-4210-8584*

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ

Вступ. Україна залишається однією з останніх пострадянських держав, яка досі не провела реформу законодавства про адміністративні проступки, і до цього часу в нас залишається чинним Кодекс про адміністративні правопорушення від 1984 року (з наступними змінами та доповненнями).

На необхідність виправлення цієї ситуації неодноразово звертали увагу як парламент, так і уряд. Зокрема, у Законі України «Про дерадянізацію законодавства України» від 21 квітня 2022 року [3] надано доручення Кабінету Міністрів України розробити та внести на розгляд Верховної Ради України проект Кодексу України про адміністративні проступки (пп. 4 п. 3 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення»). Очевидно, законодавець розглядає ухвалення нового Кодексу, поряд з Житловим і Трудовим кодексами, як необхідну складову процесу дерадянізації національного законодавства.

Згодом у розпорядженні Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475-р «Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 “Основи процесу вступу до ЄС”» [6] також з’явилося таке завдання. Цим розпорядженням схвалені Дорожня карта з питань верховенства права і Дорожня карта з питань реформи державного управління. Вони передбачають необхідність підготовки і ухвалення в 4-ому кварталі 2026 року «нового кодифікованого акта про адміністративні проступки відповідно до європейських стандартів та найкращих практик», а також Закону України «Про адміністративну процедуру» (захід 11 стратегічного результату 1 п. «а» підрозділу 1.3 «Якість та ефективність правосуддя» розділу I «Правосуддя» Дорожньої карти з питань верховенства права, захід 1 стратегічного результату 1 підрозділу «Підзвітність» Дорожньої карти з питань реформи державного управління). Тобто підготовлений у процесі повноцінної інтеграції України до Європейського Союзу новий Кодекс повинен відповідати європейським стандартам.

Також необхідність ухвалення нового Кодексу про адміністративні проступки передбачена Програмою діяльності Кабінету Міністрів України [7] (операційна ціль 5 «Забезпечення доступу до правосуддя в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України»).

Крім цього, п. 115 Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2026 рік від 10 лютого 2026 року передбачає ухвалення парламентом нового Кодексу про адміністративні проступки [5].

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на ці зобов’язання України щодо ухвалення нового кодифікованого акта у сфері адміністративних деліктів, залишається не до кінця з’ясованим питання про вичерпний перелік європейських стандартів у цій сфері.

Хоча в науці є дослідження про європейські стандарти всього адміністративного права [10, с. 5–18], а також про адаптацію адміністративно-деліктного права до права Європейського Союзу [11, с. 15–23]. Окремі автори після перерахування списку таких стандартів помилково, вважаємо, стверджують, що «більшість зазначених принципів опосередковано закріплена в Кодексі України про адміністративні правопорушення» [9, с. 45–48].

У Концепції реформування законодавства про адміністративну відповідальність, підготовлених Дослідницькою службою Верховної Ради України [12], міститься певний перелік стандартів, які повинні стати напрямами змін відповідної сфери, але не проведений глибший аналіз відповідності цим стандартам чинного законодавства та практики його застосування.

Виходячи із загальноєвропейських принципів стосовно адміністративних санкцій, підготовлених Мережею дослідників адміністративного права ЄС (ReNEUAL) [14], можна зробити висновок, що відповідні стандарти закріплені (відображені) в:

- юридично зобов'язувальних рішеннях Європейського суду з прав людини;
- документах «м'якого права» (soft-law) органів Ради Європи (резолуціях, рекомендаціях, висновках тощо);
- юридичній доктрині.

Практика Європейського суду з прав людини. Стаття 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року № 3477-IV встановлює, що «суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду (Європейського суду з прав людини. – Авт.) як джерело права». Частина 4 ст. 10 Цивільного процесуального кодексу та ч. 4 ст. 11 Господарського процесуального кодексу також спрямовують національні суди застосовувати практику Європейського суду з прав людини як джерело права.

Рішення Європейського суду в конкретних справах мають обов'язковий характер для держав-учасниць (зокрема для України) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та вважаються складовою вимог Конвенції у частині її тлумачення.

Стаття 6 Конвенції поширює свою дію лише на порядок судового розгляду справ про цивільні права та обов'язки та справ про кримінальне обвинувачення, що зумовило необхідність для Європейського суду визначити зміст поняття «справа про кримінальне обвинувачення» та його відмінностей від справ про адміністративні порушення. При цьому Суд багато разів констатував, що поняття «кримінальне обвинувачення» зі ст. 6 Конвенції має автономний характер і його необхідно розуміти лише виходячи з положень Конвенції (§ 42 Рішення ЄСПЛ у справі *Deweert v. Belgium* від 27 лютого 1980 р.).

Для розмежування Європейський суд напрацював «критерії Енгеля», згідно з якими має застосовуватися кримінальний аспект ст. 6 Конвенції:

1) юридична кваліфікація діяння в національному законодавстві (тобто з'ясування того, як кваліфікують діяння в національному праві: кримінальне правопорушення (злочин), адміністративне правопорушення, дисциплінарне тощо);

2) природа правопорушення;

3) характер і суворість (ступінь тяжкості) покарання, що його може бути застосовано до особи (§§ 82, 83 рішення ЄСПЛ у справі *Engel and others v. the Netherlands* від 8 червня 1976 р.).

При цьому перший критерій є лише початковим і не має визначального значення.

Водночас другий і третій критерії є вирішальними для з'ясування того, чи підпадає діяння під кримінальне правопорушення в розумінні Конвенції. Перевага цих критеріїв для визначення суті правопорушення, а не ознаки належності певного правопорушення до кримінального права в національній правовій системі держави, може бути проілюстровано такими міркуваннями Європейського суду: «Якщо Договірні Держави могли б на свій розсуд класифікувати правопорушення як дисциплінарне замість кримінального або переслідувати виконавця «змішаного» правопорушення на дисциплінарному, а не на кримінальному рівні, дія основних положень статей 6 і 7 (Конвенції. – Авт.) була би підкорена їх суверенній волі. Таке розширене повноваження могло би привести до результатів, несумісних із цілями і завданнями Конвенції» (§ 81 Рішення ЄСПЛ у справі *Engel and others v. the Netherlands*).

Таке застереження означає, що виведення в законодавстві держав-учасниць з-під юрисдикції кримінальних судів певних видів правопорушень і віднесення їх до юрисдикції інших органів, що

може означати визнання національним законодавцем таких проступків адміністративними, для Європейського суду не матиме значення.

Грунтуючись на цих критеріях, Європейський суд визнавав, що окремі діяння з Кодексу України про адміністративні правопорушення в розумінні Конвенції слід розглядати як «кримінальні правопорушення»:

- неповага до суду (ст. 185-3 Кодексу) (рішення у справах *Гуренка проти України* від 6 вересня 2005 року, *Гуренка проти України* (№ 2) від 8 квітня 2010 року;
- видача або втрата предметів, що знаходяться під митним контролем (ст. 112 Митного кодексу) (рішення у справі *Надточій проти України* від 15 травня 2008 р.);
- дрібне розкрадання майна (ст. 51 Кодексу) (рішення у справі «*Лучанінова проти України*» від 9 червня 2011 р.);
- злісна непокора вимозі працівнику міліції, порушення порядку організації та проведення мирних зібрань (статті 185, 185-1 Кодексу) (рішення у справі *Веренцов проти України* від 11 квітня 2013 р.);
- дрібне хуліганство (ст. 173 Кодексу) (рішення у справі *Швидка проти України* від 30 жовтня 2014 р.) [4].

Визнання справ про ці діяння «справами про кримінальне обвинувачення» автоматично потребує додержання процедурних гарантій, визначених ст. 6 Конвенції. Серед основних таких гарантій слід назвати права підозрюваної (обвинуваченої) особи на:

- незалежність і неупередженість суду, в тому числі на відвід упередженого судді;
- публічність судового розгляду;
- розумний строк судового розгляду;
- рівність сторін і змагальність, у тому числі «допитувати свідків обвинувачення або вимагати їхнього допиту, а також вимагати виклику й допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення» (п. d ч. 3 ст. 6 Конвенції);
- правничу допомогу, в тому числі на безоплатну правничу допомогу;
- допомогу перекладача;
- оскарження судового рішення.

Очевидною є необхідність виведення зі сфери адміністративного деліктного права та переміщення до кримінального права тих протиправних діянь, які за своїми ознаками визначаються Європейським судом як кримінальні правопорушення. Можливим є й інший шлях – запровадження у сферу адміністративного деліктного законодавства всіх зазначених вище гарантій судового розгляду. Але в цьому випадку відповідальність за адміністративні проступки перестане бути «адміністративною» за змістом процедури її застосування.

М'яке право (soft-law) закріплене в положеннях резолюцій, рекомендацій, висновків різноманітних органів Ради Європи.

Передусім стандарти закріплюються в положеннях Рекомендації № R (91) 1 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо адміністративних санкцій 1991 року [1] та пояснювального меморандуму до цієї Рекомендації. Вони передбачають, що під адміністративною санкцією розуміється адміністративний акт, тобто прийняте саме адміністративним органом рішення про накладення на особу у зв'язку з її неправомірною поведінкою штрафу чи іншого карального заходу грошового чи негрошового характеру.

До таких санкцій згідно з Рекомендацією не належать:

- заходи, які адміністративний орган влади зобов'язаний вжити на виконання вироків за кримінальними справами;
- дисциплінарні санкції.

Отже, застосування цієї Рекомендації передбачене в надзвичайно широкій сфері суспільних відносин. Це є відповіддю європейських інституцій на зростання адміністративної держави, що проявляється в тому, що «відтепер адміністративні органи влади відіграють певну роль у системі правового регулювання багатьох секторів суспільного життя: вони встановлюють правила, контролюють їхнє виконання, мають у своєму розпорядженні широкий арсенал засобів примушувати осіб підкорятися та застосовувати санкції за невиконання правил. Йдеться, зокрема, про питання соціального забезпечення, оподаткування, захисту довкілля, міського розвитку, охорони здоров'я, торгівлі тощо» (п. 2 пояснювального меморандуму до Рекомендації). Під кутом зору європейсько-

го підходу заходи фінансової, податкової, екологічної та іншої відповідальності охоплюються широким поняттям – «адміністративні санкції».

Положення Рекомендації передбачають вісім загальних принципів, яким має відповідати процедура застосування адміністративних стягнень:

- 1) законність, тобто визначення адміністративних санкцій та підстав їх застосування виключно в законі;
- 2) застосування адміністративної санкції лише за дію, яка визнається протиправною на підставі закону, та неможливість зворотної дії закону, який встановлює або посилює тяжкість адміністративної санкції;
- 3) «ніхто не може двічі притягуватися до відповідальності за одне діяння»;
- 4) розумність строків застосування адміністративних санкцій;
- 5) обов'язок закінчення будь-якої процедури щодо застосування адміністративних санкцій прийняттям остаточного рішення;
- 6) необхідність дотримання права особи на захист:
 - бути обізнаним про можливість застосування адміністративної санкції;
 - бути обізнаним про характер доказів проти особи;
 - мати достатньо часу для підготовки свого захисту;
 - мати можливість висловити свою позицію;
 - отримати обґрунтоване рішення;
- 7) обов'язок адміністративного органу нести тягар доказування;
- 8) можливість перегляду судом рішення про накладення адміністративних санкцій.

Крім цього, під час накладення адміністративних стягнень повинні дотримуватися загальні принципи адміністративної процедури і права осіб під час її здійснення, передбачені у Резолюції (77) 31 про захист прав особи стосовно актів адміністративних органів влади від 1977 року та Рекомендації № R (80) 2 стосовно реалізації адміністративними органами влади дискреційних повноважень від 1980 року.

У «Мірілі правовладдя» (*Rule of Law Checklist*) Венеційської Комісії [2] говориться також про два принципи:

- немає злочину, немає покарання без закону (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) (п. 60). При застосуванні адміністративних стягнень має значення дотримання засади пропорційності застосованої санкції, який є складовою цього принципу;
- заборона подвійного притягнення до відповідальності за одне діяння (*non bis in idem*) (п. 61). Складність виникає у випадку притягнення до різних видів юридичної відповідальності за вчинення одного протиправного діяння. Не є порушенням цього принципу, якщо адміністративне та кримінальне провадження пов'язані змістовно та в часі. Однак цей принцип порушується, згідно з позицією Комісії, якщо два провадження були розділені в часі та були двома відносно незалежними процесами збору та оцінки доказів.

Юридична доктрина серед системи принципів Ради Європи у сфері адміністративного права у відносинах між особами та органами публічної влади [8, с. 46–49] виділяє принцип № 15 про адміністративні санкції. Він передбачає, що ці санкції повинні бути встановлені законом і накладатись органами публічної влади на осіб лише за чітко передбачених умов.

Видами адміністративних санкцій визнаються штрафи чи будь-які інші заходи фінансового чи нефінансового характеру. Зокрема, такими санкціями є: збільшення розміру обов'язкових зборів, конфіскація товарів, рішення про припинення діяльності, заборона професійної діяльності або призупинення чи відкликання ліцензій, дозволів або свідоцтв.

Особливістю процедури застосування адміністративних стягнень, порівняно з кримінальним провадженням, є можливість послаблення гарантій захисту прав особи, у випадку її згоди на це в разі вчинення незначних порушень, що має наслідком застосування незначних штрафів. А у випадках застосування, наприклад, штрафів за неналежне паркування вимога щодо належного та ефективного адміністрування може потребувати застосування спрощених процедур, навіть без отримання згоди відповідної особи.

Міжнародна асоціація карного права (*L'Association Internationale de Droit Pénal*), яка є громадським об'єднанням науковців різних країн і має консультативний статус при Раді Європи та ООН,

на XIV Міжнародному конгресі з карного права (Відень, 2–7 жовтня 1989 р.) сформувала рекомендації щодо юридичних і практичних проблем розмежування карного та адміністративного карного права [13, с. 351–353].

Поява системи адміністративного карного права (*droit administratif pénal*) визнається світовою тенденцією, яка проявляється в переведенні з галузі традиційного карного права діянь, що не становлять значної небезпеки.

Незважаючи на цю відмінність, адміністративне карне право пов'язане з карним правом у тій частині, що воно встановлює стягнення репресивного характеру. Виходячи з цього, притягнення особи до адміністративної карної відповідальності повинно, на думку Міжнародної асоціації карного права, ґрунтуватися на основних принципах карного матеріального та процесуального права.

Рекомендації Міжнародної асоціації складаються з трьох основних частин: вимоги до адміністративного карного права, принципи матеріального адміністративного карного права та принципи процедурного адміністративного карного права. Серед цих вимог до адміністративного карного права необхідно зазначити такі:

- стягнення за адміністративні проступки мають бути розумно обмежені та пропорційні як до тяжкості проступку, так і до особистої ситуації, в якій перебуває порушник. Позбавлення волі, а також жодне інше обмеження волі не можуть допускатися як основний вид стягнення чи гарантія його виконання;
- сума грошового стягнення не повинна перевищувати суму грошового стягнення в карному праві;
- обмеження особистих прав у адміністративній карній процедурі повинні бути пропорційними до тяжкості вчиненого проступку;
- тримання під вартою, перевірка кореспонденції та прослуховування телефонних розмов, а також будь-яке інше тяжке обмеження прав особи не повинно допускатися під час проведення адміністративних розслідувань.

Принципами матеріального адміністративного карного права було визнано:

- необхідність визначення на рівні закону проступків і стягнень, а також їх відмежування від карних стягнень;
- встановлення адміністративної карної відповідальності внаслідок особистої помилки особи через її умисел чи необережність;
- передбачення відповідальності юридичних осіб за адміністративні проступки, що відповідає природі адміністративного стягнення;
- можливість застосування притаманних для карного права способів виправдання, звільнення від відповідальності або її пом'якшення.

Адміністративна карна процедура, вважає Міжнародна асоціація, повинна передбачати:

- презумпцію невинуватості;
- спрощеність її здійснення у нескладних випадках. Однак особа повинна мати право бути поінформованою про всі докази проти неї, право на надання доказів захисту, а також право на правову допомогу;
- повноваження адміністративного органу або будь-якого іншого органу, який не є судовою інстанцією, накладати стягнення. Особі слід забезпечити можливість звернення до судового органу відповідно до змагальної процедури;
- неможливість подвійного покарання особи, яка вчинила проступок, що може бути кваліфікований як під кутом зору карного, так і адміністративного карного права.

Висновки. Європейські стандарти застосування адміністративних стягнень впливають з практики Європейського суду з прав людини, «м'якого права» Ради Європи (висновків, рекомендацій, резолюцій) та юридичної доктрини.

До переліку основних стандартів (принципів) належать: законність, заборона зворотної дії в часі закону, заборона подвійного покарання за одне діяння, розумність строків застосування стягнень, обов'язок органу влади завершення процедури прийняттям остаточного рішення, додержання права на захист особи (обізнаність про застосування стягнення, обізнаність про характер доказів, мати достатньо часу для підготовки свого захисту, можливість висловити позицію, отримати

обґрунтоване рішення), обов'язок адміністративного органу нести тягар доказування, можливість оскарження і перегляду судом рішення про накладення адміністративного стягнення.

У процесі реформи вітчизняного адміністративного деліктного законодавства необхідно, на нашу думку, закріпити в новому Кодексі про адміністративні проступки зазначений перелік стандартів (принципів, засад) і передбачити процедури застосування адміністративних стягнень, які повністю відповідають цим стандартам.

Список використаних джерел

1. Recommandation № R (91) 1 du Comité des Ministres du Conseil de l'Europe aux états membres relative aux sanctions administratives. 13.02.1991. URL: <https://rm.coe.int/16804fce52>
2. Rule of Law Checklist, adopted by the Venice Commission. 16.12.2025. CDL-AD(2025)002. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2025\)002-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2025)002-e)
3. Про дерадянiзацiю законодавства України: Закон України від 21.04.2022 р. № 2215-IX. *Офіційний вісник України*. 2022. № 39. Ст. 2068.
4. Пункт 4.2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 21 липня 2021 року № 5-р(II)/2021 у справі за конституційними скаргами Кременчуцького Анатолія Михайловича та Павлика Владислава Володимировича щодо відповідності Конституції України (конституційності) припису частини десятої статті 294 Кодексу України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-21#Text>
5. План законопроектної роботи Верховної Ради України на 2026 рік: Постанова Верховної Ради України від 10.02.2026 р. № 4774-IX. *Голос України*. 2026. № 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4774-IX#Text>
6. Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 «Основи процесу вступу до ЄС»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.05.2025 р. № 475-р. *Офіційний вісник України*. 2025. № 49. Ст. 3399.
7. Програма діяльності Кабінету Міністрів України. 2025. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/ind.80/programa-diialnosti-kabinetu-ministriv-ukrayini.pdf>
8. Адміністрування і Ви: Принципи адміністративного права у відносинах між особами та органами публічної влади. Рада Європи. URL: <https://rm.coe.int/handbook-administration-and-you/1680a06311>
9. Когут О. В. Стандарти Ради Європи в адміністративно-деліктних провадженнях. *Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу: збірник тез конференції*. Хмельницький, 2020. URL: <https://pravo.khmnmu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/26/2021/01/ZBIRNYK.pdf>
10. Колпаков В. Європейські стандарти адміністративного права. *Адміністративне право і процес*. Том 3 № Ювілейний (2014). URL: <https://aplaw.net/index.php/journal/issue/view/17/3-2014-pdf>
11. Константинов В. Адаптація адміністративно-деліктного права до права Європейського Союзу. *Адміністративне право і процес*. 2025. № 1. URL: <https://aplaw.net/index.php/journal/issue/view/50/53>
12. Концепція реформування законодавства України про адміністративну відповідальність / Дослідницька служба Верховної Ради України. URL: <https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/32358.pdf>
13. Cuesta Jose Luis de la. Resolutions of the Congresses of the International Association of Penal Law (1926 – 2014). URL: <https://penal.org/wp-content/uploads/2025/08/RIDP86-1-2-2015-EN.pdf>
14. The Pan-European General Principles on Administrative Sanctions. URL: <https://www.renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=25&catid=2>

References

1. Recommandation № R (91) 1 du Comité des Ministres du Conseil de l'Europe aux états membres relative aux sanctions administratives. 13.02.1991. URL: <https://rm.coe.int/16804fce52>
2. Rule of Law Checklist, adopted by the Venice Commission. 16.12.2025. CDL-AD(2025)002. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2025\)002-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2025)002-e)
3. Pro deradyanizatsiyu zakonodavstva Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 21.04.2022 r. № 2215-IX. *Ofitsiynyy visnyk Ukrainy*. 2022. № 39. st. 2068 (in Ukr.).
4. Punkt 4.2 motyvuval'noyi chastyny Rishennya Konstytutsiynoho Sudu Ukrainy vid 21 lypnya 2021 roku № 5-r(II)/2021 u spravi za konstytutsiynymy skarhamy Kremenchuts'koho Anatoliya Mykhaylovycha ta Pavlika Vladyslava Volodymyrovycha shchodo vidpovidnosti Konstytutsiyi Ukrainy (konstytutsiynosti)

- prypysu chastyny desyatoyi statii 294 Kodeksu Ukrayiny pro administratyvni pravoporushennya. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-21#Text> (in Ukr.).
5. Plan proektu roboty Verkhovnoyi Rady Ukrayiny na 2026 rik. Postanova Verkhovnoyi Rady Ukrayiny vid 10.02.2026 r. № 4774-IX. *Holos Ukrayiny*. 2026. № 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4774-IX#Text> (in Ukr.).
 6. Deyaki pytannya zabezpechennya perehovornoho protsesu pro vstup Ukrayiny do Yevropeys'koho Soyuzu za klasterom 1 «Osnovy protsesu vstupu do YES»: Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 14.05.2025 r. № 475-r. *Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny*. 2025. № 49, st. 3399 (in Ukr.).
 7. Prohrama diyal'nosti Kabinetu Ministriv Ukrayiny. 2025. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/ind.80/programa-diialnosti-kabinetu-ministriv-ukrayini.pdf> (in Ukr.).
 8. Administruvannya i Vy: Pryntsypy administratyvnoho prava u vidnosynakh mizh osobamy ta orhanamy publichnoyi vlady. Rada Yevropy. S. 46–49. URL: <https://rm.coe.int/handbook-administration-and-you/1680a06311> (in Ukr.).
 9. Kohut O.V. Standarty Rady Yevropy v administratyvno-deliktnykh provadzhennyakh. Harmonizatsiya zakonodavstva Ukrayiny z pravom Yevropeys'koho Soyuzu: zbirnyk tez konferentsiy. Khmel'nyts'kyi, 2020. S. 45–48. URL: <https://pravo.khmn.edu.ua/wp-content/uploads/sites/26/2021/01/ZBIRNYK.pdf> (in Ukr.).
 10. Kolpakov V. Yevropeys'ki standarty administratyvnoho prava. *Administratyvne pravo i protses*. Tom 3 № Yuvielynyy (2014). S. 5–18. URL: <https://applaw.net/index.php/journal/issue/view/17/3-2014-pdf> (in Ukr.).
 11. Konstantynov V. Adaptatsiya administratyvno-deliktnoho prava do prava Yevropeys'koho Soyuzu. *Administratyvne pravo i protses*. 2025. № 1. S. 15–23. URL: <https://applaw.net/index.php/journal/issue/view/50/53> (in Ukr.).
 12. Kontseptsiya reformuvannya zakonodavstva Ukrayiny pro administratyvnu vidpovidal'nist' / Doslidnyts'ka sluzhba Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. URL: <https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/32358.pdf> (in Ukr.).
 13. Cuesta Jose Luis de la. Resolutions of the Congresses of the International Association of Penal Law (1926 – 2014). P. 351–353. URL: <https://penal.org/wp-content/uploads/2025/08/RIDP86-1-2-2015-EN.pdf>
 14. The Pan-European General Principles on Administrative Sanctions. URL: <https://www.renewal.eu/projects-and-publications/renewal-2-0?view=article&id=25&catid=2>

Банчук О. А. Європейські стандарти застосування адміністративних стягнень

У публікації автор розглядає європейські стандарти застосування адміністративних стягнень, закріплені (відображені) в практиці Європейського суду з прав людини, актах «м'якого права» Ради Європи (висновках, рекомендаціях, резолюціях) та юридичній доктрині. Актуальність дослідження зумовлена нагальною необхідністю реформування законодавства про адміністративні проступки в процесі європейської інтеграції України.

До переліку основних стандартів (принципів) належать: законність, заборона зворотньої дії в часі закону, заборона подвійного покарання за одне діяння, розумність строків застосування стягнень, обов'язок органу влади завершення процедури прийняттям остаточного рішення, додержання права на захист особи (обізнаність про застосування стягнення, обізнаність про характер доказів, мати достатньо часу для підготовки свого захисту, можливість висловити позицію, отримати обґрунтоване рішення), обов'язок адміністративного органу нести тягар доказування, можливість оскарження і перегляду судом рішення про накладення адміністративного стягнення.

Ключові слова: європейські стандарти, адміністративне стягнення, «м'яке право», Рада Європи, юридична доктрина, законність, розумні строки, обґрунтованість.

Banchuk O. A. European standards of the administrative sanctions' application

In the publication the author studies european standards administrative sanctions' application, which establish (reflected) in the practice of the European court of human rights, “soft law” acts of the Council of Europe (conclusions, recommendations, resolutions) and legal doctrine. The main acts of the Council of Europe include Resolution (77) 31 of the Committee of Ministers to member states on the protection of the individual in relation to the acts of administrative authorities from 1977, Recommendation № R (80) 2 concerning the exercise of discretionary powers by administrative authorities from 1980, Recommendation № R (91) 1 on administrative sanctions from 1991, the explanatory memorandum to this documents and the Rule of Law Checklist, adopted by the Venice Commission in 2025.

The legal doctrine formed recommendations on the legal and practical problems of distinguishing between penal and administrative penal law at the XIV International Congress on penal law in 1989, organized by L'Association Internationale de Droit Pénal, which is a public association of scientists from different countries and has consultative

status to the Council of Europe and the UN. The recommendations of the International Association consist of three main parts: requirements for administrative penal law, principles of substantive administrative penal law, and principles of procedural administrative penal law.

The relevance of the study is due to the urgent need to reform the legislation on administrative offenses in the process of Ukraine's european integration.

The list of basic standards (principles) includes: legality, prohibition of retroactive effect in time of the law, prohibition of double punishment for the same act, reasonable time of sanction's application, the obligation of the authority to complete the procedure by adopting a final decision, guaranty the person's right to defense (awareness of the sanction's application, awareness of the nature of the evidence, have enough time to prepare the defense, the opportunity to express the position, receive a justified decision), the obligation of the administrative authority to bear the burden of proof, the possibility of appealing and reviewing by a court the decision to impose an administrative sanction.

It is proposed in the process of the national administrative delict law's reform to include this list of standards (principles) in the new Code on administrative offenses and to provide for procedures for the application of administrative sanctions that fully comply with the specified standards.

Keywords: european standards, administrative penalty, "soft law", Council of Europe, legal doctrine, legality, reasonable time, justification.

DOI: 10.33663/2524-017X-2026-17-239-246

Дата першого надходження рукопису до видання: 27.02.2026

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 09.04.2026

Дата публікації: 30.04.2026